

Hankkeen VM086:00/2024 lausunto

HALLITUKSEN ESITYSLUONNOS ARVONLISÄVEROLAIN JA VAKUUTUSMAKSUVEROLAIN MUUTTAMISESTA

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi arvonlisäverolakia ja vakuutusmaksuverolakia siten, että yleinen arvonlisäverokanta ja vakuutusmaksuverokanta korotettaisiin 24 prosentista 25,5 prosenttiin. Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.9.2024. Hyvinvointiala HALI ry muistuttaa, että hyvinvointialueiden ja kuntien laskennallista alv-palautusta on ehdottomasti korotettava verokantojen muutoksen yhteydessä.

Hyvinvointialueen ja kunnan laskennallisen alv-palautuksen taustaa

Arvonlisäverolain 130 §:n mukaan hyvinvointialueilla ja kunnilla on oikeus saada palautuksena hankinnan sisältämä vero, jota ei voi arvonlisäverolain yleisten säännösten mukaan vähentää tai josta ei saa ns. nollaverokannan alaiseen toimintaan liittyvää vähennystä. Tämä tarkoittaa sitä, että hyvinvointialue saa esimerkiksi omiin hoivakoteihinsa tehtyihin tarvike- ja palveluhankintoihin sisältyvän arvonlisäveron palautuksena valtiolta. Palautus on täysimääräinen riippumatta siitä, onko arvonlisäverokanta 24 tai 25,5 prosenttia.

Myös yritysten ja järjestöjen ylläpitämissä hoivakodeissa tehdään vastaavia palvelu- ja tarvikehankintoja. Yksityisillä toimijoilla ei ole kuitenkaan vastaavaa arvonlisäveron palautusjärjestelmää, eikä hyvinvointialue voi saada palautusta yksityisen palveluntuottajan tekemästä hankinnasta. Hyvinvointialueiden ostamiin sote-palveluihin jää tällöin niin sanottua piilevää arvonlisäveroa.

Piilevä arvonlisävero tuottaa tilanteen, jossa hyvinvointialueen tai kunnan on verotuksellisesti kannattavampaa tuottaa sote- tai varhaiskasvatuspalvelu itse sen sijaan, että hankkisi palvelun yrityksiltä tai järjestöiltä. Tämän verotuksellisen ongelman ratkaisemiseksi arvonlisäverolakiin on säädetty 130 a §, jonka mukaan hyvinvointialueilla

ja kunnilla on oikeus saada niin sanottu laskennallinen palautus arvonlisäverolaissa tarkoitetuista verottomista terveyden- ja sairaanhoitoon sekä sosiaalihuoltoon liittyvistä hankinnoista sekä tällaisen toiminnan harjoittajalle myönnetystä avustuksesta. Kunnan osalta oikeus koskee myös varhaiskasvatuspalveluja.

Laskennallisen palautuksen määrä on nykyisin viisi prosenttia palvelun tai tavaran ostohinnasta taikka tuen tai avustuksen määrästä. Tukea ja avustusta ovat esimerkiksi omaishoitajan tuki ja perhehoitajan palkkio sekä kulukorvaus.

Laskennallinen alv-palautus on jo nyt reilusti piilevää arvonlisäveroa pienempi

Verotuksen neutraaliuden toteutumiseksi laskennallisen arvonlisäveron tulisi vastata sote- ja varhaiskasvatuspalvelujen piilevän arvonlisäveron määrää. HALLI on tilannut arvion piilevän arvonlisäveron määrästä Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lithiltä¹. Selvityksen mukaan vuonna 2022 Tilastokeskuksen yritysten rakenne- ja tilipäätöstilastoon sisältyi 26 377 sote- ja varhaiskasvatusalan yritystä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 10,6 miljardia euroa.

Piilevää arvonlisäveroa voidaan arvioida yritysten tilinpäätöstietojen pohjalta. Lith on laskelmassaan arvioinut, että sote- ja varhaiskasvatusyritysten aine- ja tarvikeostoihin sekä ulkopuolisiin palveluostoihin sisältyy arvonlisäveroa pääsääntöisesti 24 prosentin verokannan mukaan. Poikkeuksena ovat sairaalojen, kuntoutuslaitosten sekä vanhusten ja vammaisten laitoshuollon toimialaluokkien yritykset, joiden osalta laskennassa sovelletaan 20 prosentin verokantaa. Syynä on se, että osa hankittavista tavaroista ja palveluista on lääkkeitä, elintarvikkeita tai arvonlisäverottomia alihankintapalveluja.

Kaikkien yritysten osalta muiden liikekulujen arvonlisäverokanta on asetettu laskennassa 18 prosenttiin. Lisäksi investointihyödykkeisiin liittyvien poistojen arvonlisäverokanta on laskennassa 24 prosenttia. Lithin

---

¹ Piilevä arvonlisävero – raportti yksityisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä varhaiskasvatukseen liittyvästä piilevästä arvonlisäverosta 2022, Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith
<https://www.hyvinvointiala.fi/wp-content/uploads/2024/05/sote-alan-piileva-alv-2022-lith-1.pdf>

laskelmassa oletetaan lopuksi, että liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy arvonlisäveroa 18 prosenttia, koska niihin voi sisältyä matalamman arvonlisäverokannan eriä, kuten majoitus- ja kuljetuspalvelut.

Kaikkiaan Lithin laskelmassa piilevän arvonlisäveron määräksi yksityisellä sote- ja varhaiskasvatusalalla muodostui 885,4 miljoonaa euroa vuonna 2022. 10,6 mrd. euron liikevaihdolla piilevä arvonlisävero oli siis 8,3 prosenttia. Pelkästään sote-alan osalta piilevä arvonlisävero oli 8,5 prosenttia.

Laskennallisen alv-palautuksen on muututtava yleisen alv-kannan mukana

Edellä todetun mukaan sote- ja varhaiskasvatusalan piilevä arvonlisävero on jo nyt 66 prosenttia laskennallista alv-palautusta suurempi. Verotuksellinen epätasa-arvo kärjistyy merkittävästi, mikäli arvonlisäverokantaa korotetaan 25,5 prosenttiin ilman laskennallisen alv-palautuksen korjaamista.

Jos verotuksen neutraaliudesta ei huolehdita ja laskennallista alv-palautusta ei korjata, voi hyvinvointialueilla ja kunnissa tulla eteen tilanne, jossa vääristyneiden veronpalautusten takia alueen kannattaa valita tehokkaamman ostopalvelun sijaan tehottomampi oma palvelutuotanto. Tilanne olisi haitallinen koko julkisen talouden kannalta. Verotuksellinen ohjaus kohti julkisia monopoleja heikentäisi tuottavuutta myös pitkällä aikavälillä.

Viiden prosentin laskennallinen palautus on korjattava edellä mainitun perusteella yhdeksään prosenttiin, jotta se vastaa piilevän arvonlisäveron määrää verokannan korotuksen jälkeen. Muutos avl 130 a § 4 mom. olisi täten seuraava:

*"Laskennallinen vero on 5 **9** prosenttia palvelun tai tavaran ostohinnasta, maahan tuodun tavaran 9 luvussa tarkoitetusta veron perusteesta taikka tuen tai avustuksen määrästä."*

Lisätiedot:

Joel Kuuva

pääekonomisti

050 414 6444

joel.kuuva@hyvinvointiala.fi

Hyvinvointiala HALI ry